

rib. Ko sem se skopal, sem se podal k občinskemu predstojniku, ki mi je dal čoln do Prome, kjer sem natetel že na angleškega komisarja. Z nestrpnostjo smo čakali na poročila o Hooku. Vreme je postajalo vedno slabše. Čulo se je sicer, da so našli domačini tovariša, vendar uradno ta vest ni potrjena.»

*

Cesar - puščavnik.

Minulo je 125 let, odkar je umrl na legarju v Tagarogu v južni Rusiji car Aleksander I. Pokopali so ga, pa že na dan pogreba je bilo slišati, da niso izročili večnemu počitku v šentpeterski cerkvi na praznik sv. Pavla carjevo truplo, ker je ta še živ in popolnoma zdrav. V naslednjih letih so ga domnevali sedaj tukaj, pa zopet tamkaj. Večina je bila prepričana, da so ga videli v Rusiji kot potujočega meniha. Le nekateri so trdili, da se je preselil na Angleško. Eden od njegovih življenjepiscev trdi z vso resnostjo, da je preživel car Aleksander svoj prvotni pogreb za dobrih 40 let. V poznejših letih se je širilo mnenje, da ne more biti puščavnik Kusmich nikdo drugi nego za mrtvega proglašeni car. Ta-le zadnja domneva je v zadnjem času najbrž dokazana. Ko je pustila sovjetska vlada odpreti carsko grobnico, da bi našla dragocenosti, so našli v Aleksandrovi grobu na krsto iz svinca, a nobenega dragulja — da, niti kacega preostanka kosti niso našli.

Po tem odkritju poskuša knez Vladimir Bariatinsky dokazati, da je car z imenovanim puščavnikom ista oseba. Kot glavni vzrok za to trditev navaja dejstvo, da je Aleksander I. sam izjavil večkrat, da se bo odrekel prestolu. Veliki kneginji Aleksandri je zatrdil: Odločil sem se, da se odrečem prestolu. Evropa potrebuje mlade vladarje, ki so pri polni delavni moči. Nisem več to, kar sem bil, lepega dne bo moja dolžnost, napraviti prostor močnejšemu možu.»

Knez Bariatinsky navaja dalje, da si uporekajo v izjavah oni zdravniki, ki so zdravili carja v Taganrogu. Eden od njih ni hotel podpisati carjevega mrtvaškega lista. Osem dni pred carjevo smrtjo konča caričin dnevnik, v katerega je celo beležila, tedaj, ko je bila sama hudo bolna. Še bolj čudno se glasijo pisma dvornih uslužbencev, v katerih namigavajo na nekaj, o čemur morajo strogo molčati. Danes so mnenja, da je porabil car za skrivnostno izginutje kak drug samotni kraj in nikakor ne carske prestolice Petrograd.

Carica, zdravnik, eden od najboljših prijateljev in sluga so bili vpeljeni v to skrivnost, vendar je ni omenil poslej nobeden, vsaj jasno ne. Pisma carice na mater so prepletene z namigavanji na skrivnostne dogodke na dvoru.

V krsto so položili mesto carja truplo vojaka od polka Semenovsky, ki je umrl dan poprej v Taganrogu, ki je bil carju zelo podoben. Ko je ležalo truplo v krsti, so jo prepeljali v glavno mesto. Proti dotedajnim navadam niso položili umrlega javno na mrtvaški oder. Pokropilo je mrliča le nekaj

višjih uradnikov, ki so se vsi čudili, da se je car tako spremenil po smrti.

Enajst let po pokopu carja se je pojavil puščavnik Fedor Kusmich. Zgledal je kakor kak potepuh, obnašal se je pa tako dostojanstveno, da so ga osumili prevare in zaprli. Na vprašanje, kaj da je in s čim se peča, je odgovoril, da se le potepa okrog. Oblast ga je obsodila na 20 udarcev in na prognanstvo v Sibirijo. Vest o čudnem potepuhu je prodrla tudi v Petrograd, odkoder so poslali za njim brzosela, ki bi naj celo zadevo pojasnil. S Kusmichom kot prognancem so postopali z vso obzirnostjo. Škof iz Irkutska je padel pred njega na kolena. Nek prejšnji vojak in še tri osebe so prepoznale carja in se onesvestile, ker so bile prepričane, da gledajo prikazen.

Od časa do časa so prihajali k puščavniku odposlanci s carskega dvora, ki so imeli pri njem tajne seje. Mnogo drugih obiskovalcev, ki so se zlagali pri njem, je videlo nakupičenih cele kupe listin. Ker so začeli k njemu vreti kmetje, se je preselil samotar v drug kraj, kjer ni bil poznan.

Ko se je že postaral, je pripovedoval o nekdanjem življenju sifaja. Simeon Chromow, trgovec v Tomsku, je vzljubil starca, postavil mu je kočjo in ga povabil, naj prebiva tamkaj do smrti. Chromow poroča, da je nekoč hrskal po mizi puščavnika, ko ta ni bil navzoč in je naletel na pergament in to je bil poročni list carja Aleksandra I. Trgovec je začel okrog pripovedovati, kdo bi naj bil njegov puščavnik. Dne 20. januarja 1846 je umrl Fedor Kusmich v svoji kočji pri sibirskem mestu Tomsk. Na smrtni postelji je baje priznal, da je car Aleksander I. Nad njegovim grobom so pozidali kapelo, ki je postala kmalu obiskana božja pot.

*

Otok mrtvih.

V Laplandiji med orjaškima gorama Kalsepakes in Aurivares, nekaj dni hoda od Torneträska, se razprostira majhno gorsko jezero z imenom Rautasjärvi. V poletnih nočeh je to jezero prava divjota. Krog in krog je obdano od visokih gora z večnim snegom po vrhovih. Ob pobočjih gorovja rastejo male vrbe in mecesni, krog jezera poganja zeleno ločje. Razprostirajo se tod močvirja. Smrtna tišina odeva celo pokrajino.

Redkokdaj je slišati kak glas in še to navadno živalskega, ki prekine za nekaj trenutkov smrtni molk; krika žival, nad katero se je spustil orel, da bi jo dvignil v višine. V vzhodnem delu jezera je otok Jamukušulo, pokopališče samote. Je to majhen griček, ki je pokrit s kamenjem ter travo. Več križev spominja na umrljivost vsega posvetnega. Jamukušulo je prastari mrtodvor severnih Laplandcev, ki prinašajo semkaj od daleč svoje mrliča, da bi jih položili k počitku. Kar pomnijo ljudje, služi otok za pokopališče. Celo pozimi se ne ustrašijo Laplandci težavne poti, da prinašajo svoje umrle na otok.

Dolgo časa je bil laplandski mrtvo-

dvor skrivnost. Še le pred kratkem so odkrili to znamenitost in danes jo obiskuje iz radovednosti bogznaj koliko potnikov.

Sedaj je znano, da pokopavajo Laplandci mrtve le začasno. Pozneje jih izkopljejo ter zagrebejo na mesto, ki ostane vedno prikrito.

Jezero Rautasjärvi je najlažje doseči v čolnu od železniške postaje Rensjön. Pot pelje po šumečih gorskih rekah in je precej opasna. Potovanje peš po teh krajih ni lahko, ker peljejo peš steze preko gorskih grebenov ter prepadov, skozi gozde in močvirja. Najlepše je, ako se kdo pripelje na jezero v svetli poletni noči. Nahaja se tukaj v krasni pokrajini laplandskih gorskih vrelcev in je mogoče občudovati jezero, ki se skriva med gorskimi orjaki. En dan hoda proti jugu je laplandsko taborišče. Tukaj so trgovine, v katerih ponujajo na prodaj Laplandci izdelke svoje narodne umetnosti. Ne daleč od tabora je starodavni prostor za daritve, kjer so našli marsikaj iz prastarih časov kakor: kamenite nože, pušice itd.

*

Bičarji.

Vsako leto obiskujejo potniki na razkošno opremljenih ladjah Južno morje, kjer občudujejo čarodejstva še nedotaknjene sveta. Teh čarobnosti otočja med Nizozemsko Indijo in Havai otočjem ne spozna in ne vidi potnik, ki zapusti parnik le za malo časa, ampak le oni, ki se tamkaj nekoliko pomudi. K mnogim drugim znamenitostim na Filipinskih otokih spadajo tudi običaji Inov ter Leytov, ki prebivajo južno od otoka Luzon.

Pri omenjenih plemenih se je ohranilo do danes običaj bičanja. Njih zgodovino lahko zasledujemo nazaj v 8. stoletje in izvemo, da so bili nekaj časa mohamedanci. Ko so se prikazali na Filipinih Indijci, je obrnilo prebivalstvo hrbet mohamedanski veri. Ko so osvojili leta 1591 Španci otočje, so razširili tamkaj krščanstvo z ognjem ter mečem. Tekom stoletij se je razvila tukaj vera, ki je privzela iz naštetih veroizpovedi od vsake nekaj.

Sveti dan je petek. Zgodaj zjutraj se zberejo verniki. Onim, ki veljajo za nečiste in za od hudega duha obsedene, pokrijejo obraze s takozvanimi hudčevimi maskami. Slovesnost se vrši ob morski obali. Ob takih prilikah je čuti razbijanje po bobnih, katerega spremlja človeško kričanje in divja godba. Grešnike privežejo na drevesa tako, da morajo gledati v sonce in da skoro omedlijo od prestanega privezanja. Nato jih odvežejo, da si nekoliko opomorejo, jih zopet privežejo in sedaj jih pričnejo duhovniki obdelovati z udarci, da bi izgnali iz njih hudobnega duha. Molče morajo prenašati grešniki to neusmiljeno bičanje. Ako obnemorejo pod udarci, počakajo, da se jim vrne zavest ali jim dovolijo, da se smejo okopati v morju. Slana voda ni za razmesarjeno truplo nikako okrepčilo. Po stopnji grešnosti že bičane ponovno bičajo s kakim novim orodjem, ali jih pustijo zvezane nekaj časa ob robu